

Antipestprotocol

Onderwijs en kwaliteitszorg

scholengemeenschap voor:

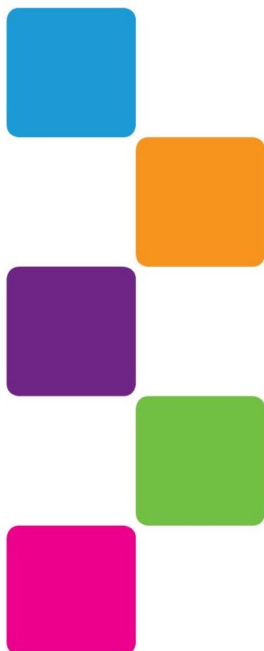
vmbo

havo

atheneum

gymnasium

en school voor praktijkonderwijs

*Bezoekadres:
Stationslaan 17
Stadskanaal*

*Postadres:
Postbus 137
9500 AC Stadskanaal*

0599 652628

Besproken in de directievergadering van 13 oktober 2017

Vastgesteld door CvB d.d. 14 december 2017, na instemming van de GMR d.d. 13 december 2017

Inhoud

Vooraf	4
1. Plagen, pesten en ruzie	5
Plagen.....	5
Pesten.....	5
Ruzie.....	5
Signalen van pesten	5
2. Voorbeelden van specifiek pestgedrag.....	6
Pesten.....	6
Cyberpesten	6
3. Betrokkenen bij het pestprobleem	7
De gepeste leerling	7
De pestende leerling	8
De zwijgende middengroep	8
De medewerkers	8
De ouders	8
4. Preventieve aanpak	9
Het beleid.....	9
De mentor	9
De medewerkers	9
5. Curatieve aanpak.....	10
De mentor	10
De No-blame aanpak	10
Hoe het werkt.....	10
Ervaringen met de No-blame aanpak op Ubbo Emmius.....	11
Stappenplan No-blame aanpak.....	11
6. Communicatie.....	12

Vooraf

Een van de uitgangspunten van de leerlingbegeleiding op Ubbo Emmius is *'leren en je prettig en veilig voelen op school'*. Hiermee wordt duidelijk uitgesproken dat al onze leerlingen een veilig pedagogisch klimaat verdienen waarin zij zich harmonieus kunnen ontwikkelen en waarin goede leerprestaties en eigen attitudevorming mogelijk zijn. Docenten, onderwijsondersteunend personeel, coördinatoren en schoolleiding bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een open en prettige werksfeer in de klas en daarbuiten. Het moet voor iedere leerling mogelijk worden om te ervaren dat zijn/haar persoonlijkheid er mag zijn. Er is ruimte voor iedereen om zichzelf te zijn, zolang dat niet in strijd is met de afgesproken regels of dat iemands persoonlijke grenzen overschreden worden. Pesten is in strijd met deze uitgangspunten en past daarom niet op de scholengemeenschap. Het pestprotocol is geschreven voor de leerlingen, ouders en medewerkers van de school. Het geeft het beleid van de school weer t.a.v. pesten. Het is onderdeel van het Schoolveiligheidsbeleid en als zodanig verbonden met andere onderdelen zoals het beleid t.a.v. schorsing en verwijdering van leerlingen, social media en het beleid t.a.v. ongewenst gedrag (agressie, seksuele intimidatie en geweld). Het beschrijft wat onder pesten wordt verstaan, hoe pesten voorkomen kan worden en wat de aanpak is bij pestgedrag. Hoewel niet alles voorkomen kan worden, is het hoofddoel van het protocol helder: het voorkomen en bestrijden van pesten door alle betrokkenen duidelijkheid te geven over ieders rol. Daarnaast heeft het protocol een informatieve en verwijzende functie. Dit protocol wordt gehanteerd, behalve als het zinvol is om ervan af te wijken. Op elke locatie is een anti-pestcoördinator aanwezig die erop toeziet dat het beleid zo goed mogelijk wordt uitgevoerd.

Op deze plaats willen we expliciet verwijzen naar één van onze kernwaarden: iedereen is waardevol. In de omschrijving van die waarde geven we aan: We kijken naar wie je bent en naar hoe je wilt zijn. Misschien wel anders dan anderen. Het is prima als je 'zebrafant wilt zijn'. We kijken niet naar hoe je afwijkt, maar naar wat je toevoegt. Je mag niet alleen 'anders' zijn, je bent het eenvoudigweg. We vinden het belangrijk dat je tijdens je schoolperiode jezelf beter leert kennen. Ook dát is ontwikkeling".

1. Plagen, pesten en ruzie

Plagen

Er wordt gesproken over plagen wanneer de effecten van dat gedrag niet onaangenaam zijn voor anderen. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren. Plagen heeft geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat. De pedagogische waarde van plagen is de speelse wijze van omgaan met “conflictsituaties”. Hierdoor ontwikkelen de leerlingen een vaardigheid, die hen later in hun leven van pas komt bij conflicthantering.

Pesten

Onder pesten wordt een vorm van agressie verstaan, waarbij één of meerdere leerlingen herhaaldelijk worden geïntimideerd/bedreigd en geestelijk en/of lichamelijk worden mishandeld. Het gaat hierbij om agressie, herhaling, relatie en machtsongelijkheid.

Op Ubbo Emmius wordt de regel gehanteerd, dat elke leerling zich naar eigen believen mag gedragen, tenzij dat gedrag leidt tot onaangenaam voelen bij de persoon zelf of bij een ander, die door dat gedrag getroffen wordt. Wanneer dat zich voordoet, is men verplicht met elkaar (en eventueel een derde) een oplossing te zoeken. Wat voor de één immers een vorm van ongewenst gedrag is, hoeft dat voor de ander niet te zijn. Wat voor de één een grapje of een plagerijtje is, kan door de ander als bijzonder vervelend of kwetsend ervaren worden. Wat misschien niet persoonlijk bedoeld is, kan iemand direct raken.

Ruzie

In sommige gevallen is echter sprake van ruzie. Dit kan door sommige leerlingen worden ervaren als pesten. Ruzie is een situatie of verschijnsel waarbij mensen onenigheid met elkaar hebben wat gepaard kan gaan met over en weer schelden, het elkaar de schuld van iets geven, zwartmakerijen of zelfs fysiek geweld. Met name bij leerlingen die vroeger zijn gepest, kan ruzie weleens worden verward met pestgedrag.

Signalen van pesten

Signalen die kunnen duiden op pesten zijn:

- Niet meer naar school willen.
- Slechte resultaten behalen.
- Fysieke klachten, waaronder hoofdpijn, blauwe plekken, buikpijn en misselijkheid.
- Spullen zijn regelmatig stuk of kwijt.
- Signalen van ouders over verdrietig zijn van hun kind.

- Somberheid
- Geen uitnodiging krijgen voor feestjes
- Geen likes krijgen / gedeeld worden
- Alleen staan of zitten in de kantine

2. Voorbeelden van specifiek pestgedrag

Pesten

De volgende vormen van pesten worden onderscheiden:

- **Verbaal** (bijv. schelden, dreigen, belachelijk maken, uitlachen of een bijnaam geven op basis van lichaamskenmerken, (etnische) afkomst, geloof of seksuele voorkeur of n.a.v. een verkeerd antwoord in de klas)
- **Fysiek** (bijv. trekken, duwen, spugen, schoppen, slaan, laten struikelen, krabben, bijten, aan de haren trekken)
- **Intimidatie** (bijv. een leerling achterna blijven lopen of ergens opwachten, iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klemzetten tussen de fietsen, dwingen om bezit af te geven of geld of andere zaken mee naar school te nemen; seksuele intimidatie)
- **Isolatie** (bijv. uitsluiten door een klasgenoot voortdurend duidelijk maken dat hij / zij niet gewenst is, doodzwijgen)
- **Stelen of vernielen van bezittingen** (bijv. afpakken, beschadigen en kapotmaken van spullen)

Cyberpesten

In toenemende mate is cyberpesten een veelvoorkomende vorm van pesten. Een schatting is dat één op de vijf leerlingen te maken heeft met cyberpesten. Cyberpesten betekent gemeen zijn tegen anderen door het sturen van pijnlijk materiaal of deelnemen aan een andere vorm van sociale agressie door het gebruik van internet of andere digitale technologie. Hierbij worden de volgende vormen van cyberpesten onderscheiden:

<i>Flaming</i>	Online ruzie, er worden teksten gestuurd
<i>Harassment</i>	Veelvuldig nare berichten sturen
<i>Denigration</i>	Geruchten sturen of posten
<i>Impersonation</i>	Voordoen al een ander en berichten sturen of posten
<i>Outing</i>	Persoonlijke info of foto's van een ander delen
<i>Trickery</i>	Iemand overtuigen om info of foto's te delen of posten
<i>Exclusion</i>	Iemand buitensluiten van een groep
<i>Cyberstalking</i>	Herhalend intimideren en denigreren, inclusief dreigementen of significant aan het gevoel van angst

Tabel 1. Verschillende vormen van cyberpesten, volgens Siegel (2010).

3. Betrokkenen bij het pestprobleem

In het geval van pesten worden meerdere partijen betrokken: de gepeste leerling(en), de pestende leerling(en), de zwijgende middengroep, het personeel en de ouders. Om het pesten zowel in preventieve zin als in curatieve zin aan te pakken is het nodig dat alle partijen betrokken worden bij de uitvoering van het beleid. We spreken derhalve van een vijfsporenaanpak.

De gepeste leerling

Leerlingen die gepest worden hebben vaak andere interesses dan de meeste leeftijdgenoten of ze doen dingen anders. Zij zijn goed in vakgebieden of juist niet. Veel leerlingen die gepest worden hebben een beperkte weerbaarheid. Zij zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen het pesten en stralen dat soms ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn afgewezen te worden. Deze angst en onzekerheid worden versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor de gepeste leerling in een vicieuze cirkel komt, waar hij zonder hulp niet uit komt. Gepeste leerlingen voelen zich vaak eenzaam, hebben in de omgeving waarin zij gepest worden geen vrienden om op terug te vallen en kunnen soms beter met volwassenen opschieten dan met hun leeftijdgenoten. Jongens die worden gepest behoren vaak niet tot de motorisch sterk ontwikkelde leerlingen.

De pestende leerling

Pestende leerlingen zijn vaak fysiek en/ of verbaal sterker dan de gepeste leerling. Meisjes pesten in driekwart van de gevallen door middel van psychisch geweld (buitensluiten, roddelen et cetera) en voor de rest door middel van fysiek geweld. Bij jongens is het net andersom: in driekwart van de gevallen door middel van fysiek geweld en voor de rest door middel van psychisch geweld. Pestende leerlingen stellen zich vaak agressief op en reageren met dreiging van geweld of de indirecte inzet van geweld. Ze lijken populair te zijn in een klas, maar dwingen hun populariteit in de groep af door te laten zien hoe sterk zij zijn en wat ze allemaal durven. Agressieve pestende leerlingen zijn niet alleen fysiek sterker dan de rest van de klas, ze hebben ook vaak een slecht ontwikkeld empathisch (invoelend) vermogen, zijn impulsief en domineren graag andere kinderen. Een pestende leerling heeft niet geleerd zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pestende leerlingen hebben op de langere termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden, hebben ze vaak moeite om een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht. Pestende leerlingen maken geen normale sociale ontwikkeling door met alle gevolgen van dien, ook voor henzelf.

De zwijgende middengroep

De meeste leerlingen zijn niet direct betrokken bij het actief pesten. Sommigen behouden enige afstand en andere leerlingen doen mee, soms uit angst of uit berekening. Dit zijn de zogenaamde 'meelopers'. Er zijn ook leerlingen die niet merken dat er gepest wordt. Heel af en toe durft een leerling of een klein groepje leerlingen het op te nemen voor de gepeste leerling. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf slachtoffer te worden. Maar het komt ook voor dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en denken daardoor op de populariteit van de pestende leerling in kwestie mee te liften.

De medewerkers

Pesten is vaak een goed bewaard groepsgeheim: veel leerlingen weten dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan docent of ouder te vertellen. De medewerkers weten dus ook vaak niet dat er in de groep wordt gepest. Wanneer zij wel ongewenst gedrag zien, wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd. Het goed signaleren en melden van pestgedrag is beide van belang.

De ouders

Wanneer leerlingen worden gepest, durven ze dit in de meeste gevallen niet aan hun ouders te vertellen. Ze kunnen bang zijn dat hun ouders naar school gaan, het aan de mentor/mentrix vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt. Ze schamen zich vaak dat hen dit overkomt. Soms denken ze dat ze het gedrag van de pestende leerling zelf hebben uitgelokt en het dus verdienen gepest te worden. De betrokkenheid van- en communicatie met ouders is van groot belang omdat de aanpak van pesten daardoor veel effectiever is.

4. Preventieve aanpak

Het beleid

Bekend is dat preventie belangrijker is dan curatie. Het is belangrijk om het antipestbeleid, een onderdeel van Schoolveiligheidsbeleid, bij leerlingen, ouders en personeel bekend te maken. Het antipestbeleid is toegankelijk door ernaar te verwijzen in de schoolgids en het te publiceren op UbboNet. Het is onderdeel van de beleidscyclus van de school waardoor het regelmatig geëvalueerd wordt. De antipestcoördinator die op elke locatie aanwezig is, zorgt ervoor dat er jaarlijks voorlichting wordt gegeven aan personeel, ouders en leerlingen. Een aantal keren per jaar is er overleg tussen de antipestcoördinatoren waarbij onder meer het pestprotocol en de uitvoering hiervan wordt geëvalueerd.

De mentor

De mentor speelt een belangrijke rol in het tot stand brengen van een veilig klassenklimaat vanaf de allereerste kennismaking. Aan het begin van ieder schooljaar is er gerichte aandacht voor groepsvorming en de vorming van het sociaalpedagogisch klimaat. Deze periode wordt ook wel de 'gouden weken' genoemd. De nadruk ligt op het goed leren omgaan met elkaar en de daarbij horende regels en afspraken. Na de introductieperiode wordt in de wekelijkse mentorlessen verder aandacht besteed aan het sociale klimaat door middel van o.a. klassengesprekken en gezamenlijke opdrachten. Ook tijdens de dagopeningen wordt aandacht besteed aan normen en waarden.

De medewerkers

Het voorbeeldgedrag van de docent in de les en van de medewerkers van de school is belangrijk. Er zal minder gepest worden in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar en waar acceptatie van verschillen wordt aangemoedigd. Ruzies worden derhalve uitgesproken, leerlingen worden gerespecteerd in hun eigenheid en agressief gedrag niet wordt geaccepteerd. Pesten zal minder voorkomen waar docenten, onderwijsondersteunend personeel en schoolleiding duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen.

5. Curatieve aanpak

De mentor

Ook met een goede preventieve aanpak is pestgedrag niet altijd te voorkomen en is een curatieve aanpak nodig. De mentor is de spil in de begeleiding van de leerlingen. Mocht een leerling gepest worden dan kan hij dat melden bij zijn mentor of, wanneer deze even niet beschikbaar is, bij de leerlingbegeleider of de teamleider. Daarnaast beschikt iedere locatie over vertrouwenspersonen en een antipestcoördinator waar de leerling het probleem kan melden. Gezamenlijk wordt vervolgens gekeken wat het beste kan worden gedaan. In sommige gevallen wordt het ondersteuningsteam ingeschakeld en kan er hulp worden geboden door de leerlingbegeleider, teamleider schoolpsycholoog of orthopedagoog. Indien nodig kan er hulp worden ingeroepen van externe instanties zoals het Consultatieteam Pesten Groningen (CPG) of bijvoorbeeld Lentis, Accare, Interpsy of het centrum voor jeugd, gezin en veiligheid (CJG-V).

De No-blame aanpak

De methode die wordt aangeboden om pesten op te lossen is de no-blame aanpak. De methode is oplossingsgericht, werkt vanuit een niet straffend model en is toch (of juist daarom) zeer effectief (www.noblame.nl). De no-blame aanpak vormt uiteindelijk de basis voor het pestprotocol.

Hoe het werkt

Het eerste gesprek is met de gepeste leerling alleen en de gespreksvoerder (mentor, leerlingbegeleider of schoolpsycholoog). De leerling vertelt over zijn ervaringen en gevoelens en geeft aan wie er pesten, wie de meelopers zijn en van welke leerlingen hij of zij eventueel nog wel steun zou kunnen verwachten.

Het tweede gesprek is met een groepje van zes tot acht leerlingen, onder wie de pesters, de meelopers, neutrale leerlingen en eventuele sympathisanten. De gepeste leerling is hier zelf niet bij aanwezig. In dit gesprek worden geen schuldigen aangewezen, maar vertelt de gespreksvoerder over de gevoelens van de gepeste leerling en vraagt aan de aanwezige leerlingen hoe de gepeste te helpen en oplossingen te bedenken. Elke leerling krijgt individueel de beurt en vertelt haar of zijn idee. De gespreksvoerder schrijft achter elke naam de voorgenomen actie van de leerling.

Na een week volgt een rondje gesprekken met alle leerlingen apart met de gepeste leerling en wordt nagegaan wat er van de voorgenomen oplossingen is terechtgekomen. Na drie weken wordt dit herhaald. Waar nodig wordt nazorg verleent door de mentor of andere betrokkenen zoals beschreven.

Van belang is dat de gespreksleider steeds een uitnodigende, bevestigende en accepterende houding heeft.

Ervaringen met de No-blame aanpak op Ubbo Emmius

Vaak zijn de pesters erg gespannen in het eerste gesprek als zij horen over welke leerling het gaat. Zij verwachten als het ware dat zij ervanlangs krijgen. Juist het tegenovergestelde gebeurt; deze leerlingen mogen oplossingen aandragen en worden hiervoor (verbaal) beloond. Van daaruit blijkt de medewerking om te stoppen met het pesten juist extra groot te zijn.

In veel gevallen heeft de pester zelf ook problemen. De leerling heeft bijvoorbeeld zelf een pestverleden of een thuissituatie die conflictueus is. Het is niet zelden dat na deze gesprekken ook begeleiding georganiseerd wordt voor de pester.

Daarnaast blijkt dat ook dat de gepeste leerling kenmerken heeft die vaak terugkomen zoals: aangeleerde hulpeloosheid, tekorten op sociaal gebied of er is sprake van een stoornis zoals Pdd-nos of ADHD. Ook dan is er naast deze aanpak begeleiding nodig. De no-blame aanpak zorgt dat er meer bereidheid is in een groep om een leerling met rust te laten en dat leerlingen waarmee het niet goed gaat beter begrepen en aangevoeld worden.

Stappenplan No-blame aanpak

Stappenplan No-blame aanpak op Ubbo Emmius	
Stap 1	Gesprek met de gepeste leerling en de gespreksvoerder. De leerling vertelt over de ervaringen en gevoelens en geeft aan wie pesten, wie meelopers zijn en van welke leerlingen hij wel steun kan verwachten
Stap 2	Gesprek met 6-8 leerlingen, waaronder de pesters, meelopers, neutrale leerlingen en evt. sympathisanten. De 'gepeste' leerling is hierbij niet aanwezig. De gespreksvoerder vertelt over de gevoelens en ervaring van de gepeste leerling, kweekt daar begrip voor en krijgt van alle aanwezigen een oplossing.
Stap 3	Een week later voert de gespreksvoerder met alle betrokkenen apart een gesprekje over wat van de afspraken terecht is gekomen. Leerlingen worden beloond voor hun inbreng en aangespoord hiermee door te gaan.
Stap 4	Na drie weken wordt stap 3 herhaald.
Stap 5	De gespreksvoerder gaat na of de situatie is opgelost en inventariseert wat er eventueel nog nodig is. Indien nodig kan er worden doorverwezen naar de psycholoog, orthopedagoog of externe instanties.

6. Communicatie

De communicatie omtrent het beleid en de uitvoering daarvan binnen de school richting personeel en ouders wordt verzorgd door de antipestcoördinator. De mentor blijft de spil in de communicatie richting de leerlingen en de ouders omtrent de concrete peestsituaties. Van ouders, medewerkers en leerlingen wordt verwacht dat signalen van pesten worden gemeld en dat medewerking wordt verleend aan een oplossing.

